

Nr 221.

Av herr **Sköld m. fl.**, om förhöjt anslag till insamling, förtecknande och undersökning av svenska folkminnen.

Under en följd av år har riksdagen under åttonde huvudtiteln på extra stat anvisat ett reservationsanslag på 4,500 kronor för insamling, förtecknande och undersökning av svenska folkminnen. Anslaget har utgått till tre privatpersoner, stadsnotarien Nils Andersson och docenterna T. Norlind och C. W. v. Sydow. Vid anslaget har inte varit fästade några andra villkor än att de gjorda samlingarna skola tillfalla Lunds universitet. Utan att på något sätt vilja insistera, att innehavarna inte på bästa sätt skulle ha använt detta anslag, så ligger det dock i öppen dag, att tack vare den bristande organisationen resultatet icke kunnat bli tillfredsställande. Såsom här ovan nämnts avser anslaget både insamling, förtecknande och undersökning av svenska folkminnen. Vad som blivit gjort är emellertid framför allt insamling, under det att de båda senare uppgifterna icke blivit lika tillfredsställande tillgodosedda. I sakens natur ligger, att om insamlingen skall bliva till verklig nytta, så måste den ske planmässigt i överensstämmelse med vetenskapens fordringar; för att det vetenskapliga arbetet skall kunna tillgodogöra sig det insamlade materialet, måste det ordnas och registreras och hållas vetenskapsmännen tillhanda. Vidare är det naturligtvis av vikt, att för insamlingens planmässiga bedrivande vetenskapligt skolade krafter stå till buds. Detta sista krav uppfylles ju delvis därigenom att en docentur i ämnet folkminnesforskning finnes inrättad vid Lunds universitet. Nödvändigt är emellertid, att denna utbildningsverksamhet knytes intimt samman med insamlingen och samlingarna. En genomförd organisation är därför synnerligen av behovet påkallad.

Insamling och bearbetning av vårt lands allmogekultur äro av största betydelse för kännedomen om det svenska folket. Det är en utomordentlig källa för vårt lands kulturhistoria. Men allt det gamla håller på att försvinna. Ett tiotal år och insamlingsarbetet är omöjligt. I våra nordiska grannländer har man tidigt förstått betydelsen av folk-

minnesforskningen, och där ha också statsmakterna redan länge varit direkt intresserade häri genom statsanslag. Det enda som de svenska statsmakterna gjort åt saken är detta ovan omnämnda anslag å 4,500 kronor. Då man emellertid nu synes erhålla en organisation här i landet som åtminstone i någon mån motsvarar de fordringar man måste ställa för att uppnå ett gott resultat på detta område, ha vi ansett det nödvändigt att fästa riksdagens uppmärksamhet härpå.

Med anledning av 100-årsminnet av Gunnar Olof Hyltén-Cavallius' födelse och 50-årsminnet av hans förnämsta verks, Wärend och Wirdarne, utgivande, utsändes sommaren 1918 ett upprop, undertecknat av ett stort antal vetenskapsmän och andra framstående personer, angående insamling av medel till en professur i folkminnesforskning, vilken skulle skänkas till Lunds universitet på dess 250-årsdag och som till minne av de svenska folkminnesstudiernas grundläggare skulle bära namnet den Hyltén-Cavalliska. Denna insamling börjades emellertid försent och hade många andra samlingslistor att konkurrera med, varför det insamlade beloppet icke blev tillräckligt som grundplåt för en professur. Med givarnas tillstånd har därför av de inkomna medlen, omkring 30,000 kronor, bildats en Hyltén-Cavallius-stiftelse till understöd av våra folkminnens insamling och undersökning, vilken stiftelse skänkts till Lunds universitet.

Med anledning av denna gåva anhöll ett antal professorer vid Lunds universitet i en till Konungen ställd skrivelse, att Kungl. Maj:t ville av riksdagen utverka, att det ovannämnda reservationsanslaget å 4,500 kronor höjdes till minst sitt dubbla belopp och att det måtte utgå som årligt understöd till Hyltén-Cavallius-stiftelsen för att sätta denna i stånd att på ett effektivt sätt organisera såväl samlingsarbetet som de gjorda samlingarnas vetenskapliga tillgodogörande.

Vi anse de i denna skrivelse framförda förslagen ägnade att åtminstone tillsvidade lösa den svenska folkminnesinsamlingens organisationsfråga och göra dem därför till våra. Angående Hyltén-Cavallius-stiftelsens organisation har på grund av infordrat yttrande över förut omförmälda skrivelserna humanistiska sektionen vid Lunds universitet i dagarna till kanslersämbetet för rikets universitet avlätit ett förslag, som ansluter sig till det kommittébetänkande, vilket som bilaga vidfogas denna motion.

På grund av vad vi sålunda anfört, få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att det under åttonde huvudtiteln upptagna reservationsanslaget till insam-

ling, förtecknande och undersökning av svenska folk-
minnen höjes till 9,000 kronor att utgå till understöd
åt Hyltén-Cavallius-stiftelsen vid Lunds universitet på
de villkor och efter de närmare bestämmelser Kungl.
Maj:t kan finna lämpligt fastställa.

Stockholm den 21 januari 1919.

Per Edvin Sköld.

Ola Jeppsson.

S. Welin.

Oscar Ericson.

Oskar Carlström.

Ivar Vennerström.

Axel Lindqvist.

Felix Hamrin.

Vilh. Carlson.

Bilaga.

Till Humanistiska sektionen vid Lunds universitet.

Sedan undertecknade av sektionen fått i uppdrag att uppgöra förslag till organisation för den föreslagna Hyltén-Cavalliska institutionen för folkminnesforskning, få vi härmed föreslå följande:

1.

Föremål för institutionens samlingsverksamhet bör vara

- a) upplysningar om allmogens levnads- och arbetssätt (beskrivningar av arbetsmetoder och redskap, hus och inredning; sociala förhållanden såsom byalag, gilleslag, gemensamt arbete m. m.);
- b) seder och bruk;
- c) folktro (religiösa och vidskepliga föreställningar);
- d) folkdiktning.

Museal verksamhet d. v. s. insamling och bevarande av föremål ligger således icke inom institutionens område, utan blott uppteckning om möjligt ledsagad av teckningar och fotografier. Samarbete med dialektforskningen bör i största möjliga utsträckning sökas, särskilt beträffande vad som här under mom. a) nämnts.

2.

Institutionens styrelse utses av Humanistiska sektionen i Lund och består av en inspektor samt två andra ledamöter. Styrelsen har att i enlighet med gällande föreskrifter fördela arbetet, bestämma och kontrollera tillgängliga medels användning, inspektor utöva ledning och tillsyn över institutionen och dess samlingar. Som styrelsens sekreterare tjänstgör institutionens föreståndare.

3.

Som närmaste ledare av institutionens arbete tillsättes av universitetets kansler på förslag av Humanistiska sektionen i Lund en föreståndare för den tid, för vilken statsanslag kan vara beviljat. Föreståndare åligger:

- a) att i allmänhet (med undantag som framgår av sista punkten) under terminerna vara närvarande å institutionens arkiv 3 timmar dagligen för att hålla detta tillgängligt för forskare och arbeta på materialets ordnande, katalogisering och bearbetning för publikation;
- b) att meddela undervisning bestående av 15 timmars föreläsningar och 10 timmars seminarieövningar under höstterminen samt 20 timmars föreläsningar och 16 timmars seminarieövningar under vårterminen, dock att vid innehav av docentstipendium hans sammanlagda föreläsningsskyldighet ej må överstiga i medeltal 2 timmar i veckan. Denna undervisningsverksamhet bör avse icke

endast den allmänna folkminnesforskningen och dess metoder utan även särskilt utbildandet av medarbetare i insamlingsarbetet;

c) att leda och deltaga i insamlingsarbetet.

Såväl undervisning som annan tjänstgöring bör ej absolut bindas vid vissa dagar i veckan utan kunna koncentreras, så att arbete i fältet i förekommande fall kan möjliggöras även under terminerna.

4.

Uppteckningsarbetet utföres av a) föreståndaren, b) vetenskapligt utbildade medhjälpare, c) ortsupptecknare. I huvudsak bör det vara förlagt till mellanterminerna (vad a) och b) beträffar). Särskild vikt bör läggas vid stationerande av upptecknare på viss ort under längre tid för grundlig undersökning av ett visst område (föreståndaren själv eller medhjälpare med vetenskaplig utbildning). Vidare har föreståndaren att göra instruktionsresor för att ge ledning åt ortsupptecknare samt anordna instruktionskurser på olika orter för att utbilda dylika.

5.

Under förutsättning att institutionen erhåller det begärda statsanslaget, kronor 9,000, torde inberäknat räntorna på den Hyltén-Cavalliska stiftelsen, c:a 1,500, årligen vara tillgängligt ett belopp av c:a kronor 10,500. Detta belopp torde lämpligen fördelas som följer:

avlöning åt föreståndaren	4,500: —
till materialier m. m.	1,000: — eller 1,500: —
för uppteckningsarbete	5,000: — » 4,500: —
	<hr/>
	Summa 10,500: —

Föreståndarens avlöning är knappt tilltagen, helst som en ej ringa tjänstgöring och undervisningsskyldighet är föreslagen att åläggas honom, men torde ej heller för att ej allt för mycket inkräkta på institutionens stat kunna sättas högre. I anslaget för materialier inbegripes ersättning, renskrivning, excerpering av äldre källor, ordning av samlingarna, i den mån denna ej kan utföras av föreståndaren på hans tjänstgöringstid, tryckning och utdelning av frågeformulär och instruktioner för upptecknare. Utgifterna för uppteckningsarbete inbegriper utom arvode och understöd åt upptecknare även reseersättning åt utsända upptecknare.